

Rusland en de Russen (1),
De vroegste tijden (2),
Kiev-Roes (3)

RUSLAND EN DE RUSSEN (1)

Rusland en de Russen

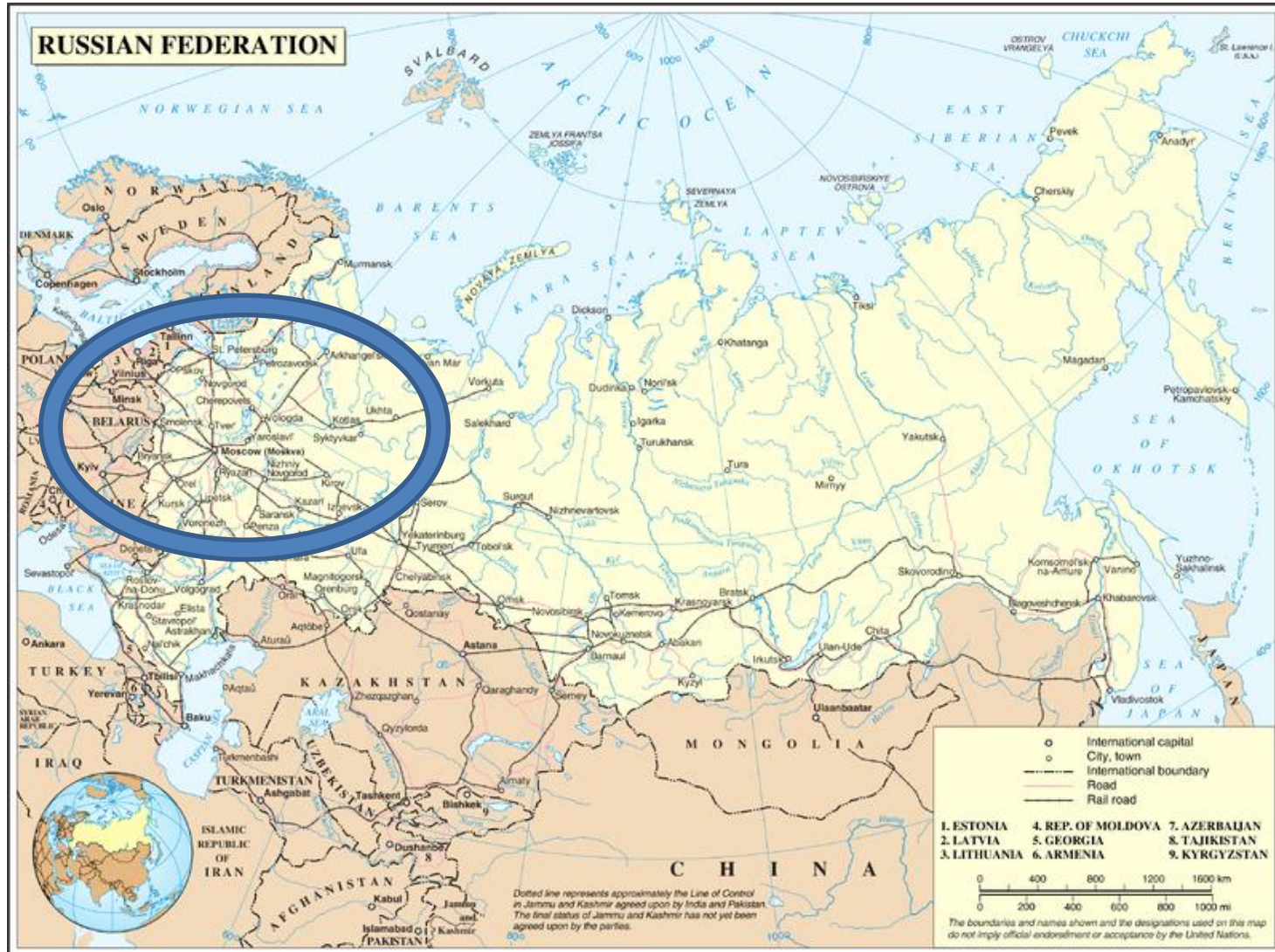
Opbouw:

- Land en volk
- Geografie en klimaat vs. historische ontwikkeling

Rusland / Russen?

- Kiev-Roes
 - 9^e eeuw – begin 13^e eeuw
- Roes / Moskovskoje gosudarstvo / Roesskaja zemlja
 - 1240 – 16^e eeuw
- Rusland / Rossija
 - vanaf 16^e eeuw
- Russische rijk / Rossijskoje gosoedarstvo
 - vanaf 18^e eeuw
- Sovjet-Rusland / Sovjetunie / USSR (of SSSR)
 - 1917-1991
- Russische Federatie / Rossijskaja Federatsija
 - 1991 - heden
 - GOS + Euraziatische Economische Unie

Kerngebiet Russische geschiedenis

DE VROEGSTE TIJDEN (2)

De vroegste tijden

Opbouw:

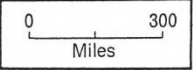
- Nomadische fase
 - Migraties
 - 'Oervaderland'
 - Naam
 - Buurvolken
- Sedentaire fase

Slavische volkeren

THE SLAVS BY 800 BC

▨ Probable areas of Slavic settlement by 800 BC
▨ Other tribal groups and peoples by 800 BC

The origin of the Slavs is unknown. Possibly they came from the Caucasus. By 800 BC they were probably settled between the Vistula and the Don, in several separate groups

Naam van de Slaven

- Wenden
 - *Venedi, Venetae, Veneti*
 - **uindo-*: 'wit', 'blond'
- Anten
- Slaven
 - *slavěni, slověni*
 - Gr. *Sklavinoi*
 - *Populair: slava - roem; slovo - woord*
 - *Maar: jenin / janin: bewoner van een bepaalde plaats*
 - **k'leu-*: 'zuiveren', 'bewateren'; dus: 'inwoner van waterland'

Naam van de Slaven

- Slaven zelf: meestal specifiekere namen!
 - Geografische ligging
 - Severjani/e: bewoners van het noorden
 - Natuurlijke omgeving
 - Poljani/e: bewoners van 'pole', vlakte
 - Derevljani/e: bewoners van bossen, 'derevo', boom
- Belangrijke bron: Nestorkroniek!

THE SLAVS BY 800 BC

Probable areas of Slavic settlement by 800 BC
Other tribal groups and peoples by 800 BC

The origin of the Slavs is unknown. Possibly they came from the Caucasus. By 800 BC they were probably settled between the Vistula and the Don, in several separate groups

0 300
Miles

Nomadische fase: contacten met buurvolken

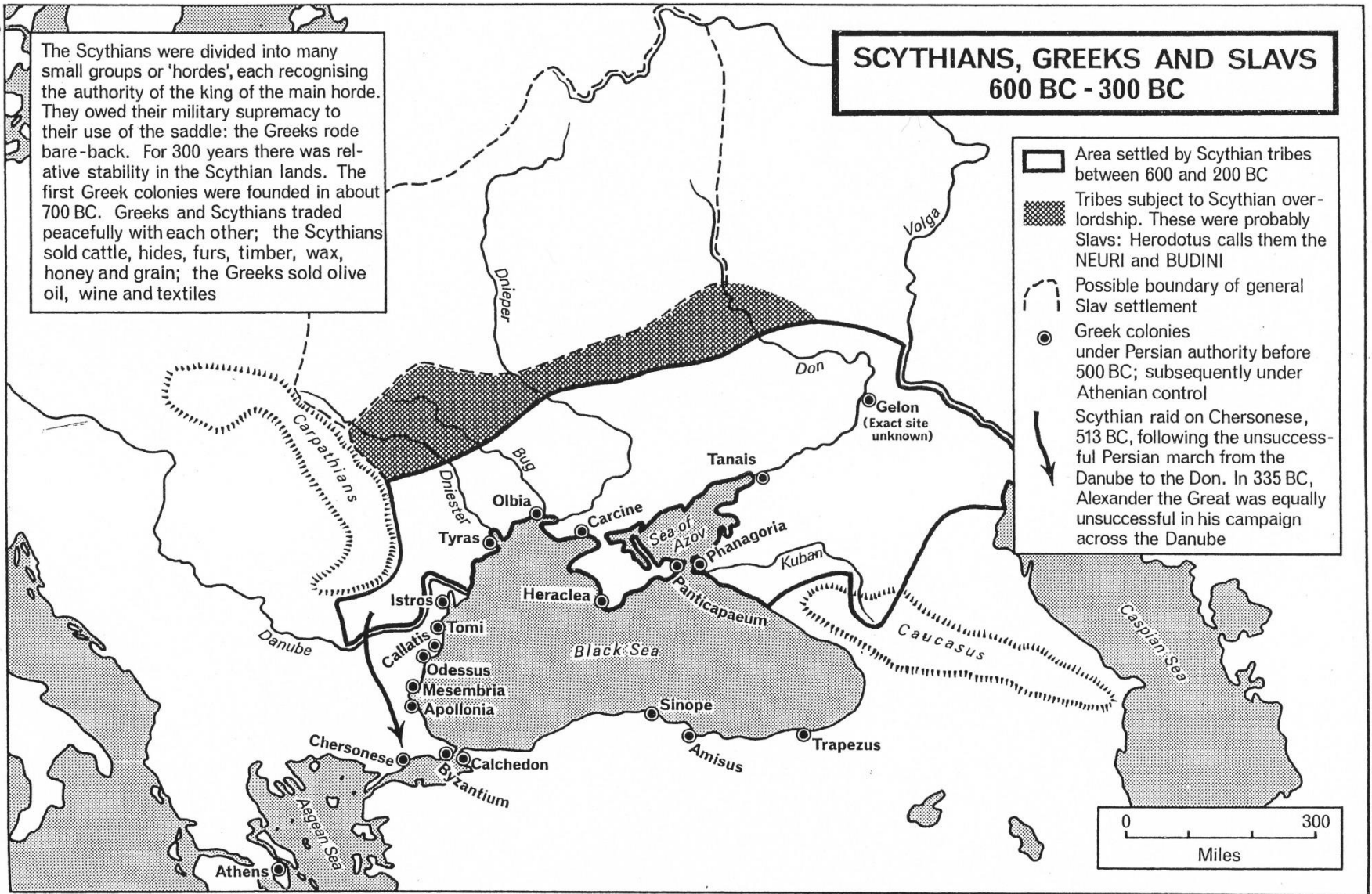
7 min of meer opeenvolgende 'staten' van
steppenvolken

1. Scythen (8^e-3^e eeuw v.C.)
2. Sarmaten (200 v.C.-200 n.C.)
3. Gothen (200-370)
4. Hunnen (370-453)
- Slavische expansie! (450-550)
5. Avaren (6^e-7^e eeuw)
6. Bulgaren (7^e eeuw tot 650)
7. Chazaren (650-750)
- X. Tot de 18^e eeuw!

SCYTHIANS, GREEKS AND SLAVS 600 BC - 300 BC

The Scythians were divided into many small groups or 'hordes', each recognising the authority of the king of the main horde. They owed their military supremacy to their use of the saddle: the Greeks rode bare-back. For 300 years there was relative stability in the Scythian lands. The first Greek colonies were founded in about 700 BC. Greeks and Scythians traded peacefully with each other; the Scythians sold cattle, hides, furs, timber, wax, honey and grain; the Greeks sold olive oil, wine and textiles

- Area settled by Scythian tribes between 600 and 200 BC
 - Tribes subject to Scythian overlordship. These were probably Slavs: Herodotus calls them the NEURI and BUDINI
 - Possible boundary of general Slav settlement
 - Greek colonies under Persian authority before 500 BC; subsequently under Athenian control
- Scythian raid on Chersonese, 513 BC, following the unsuccessful Persian march from the Danube to the Don. In 335 BC, Alexander the Great was equally unsuccessful in his campaign across the Danube

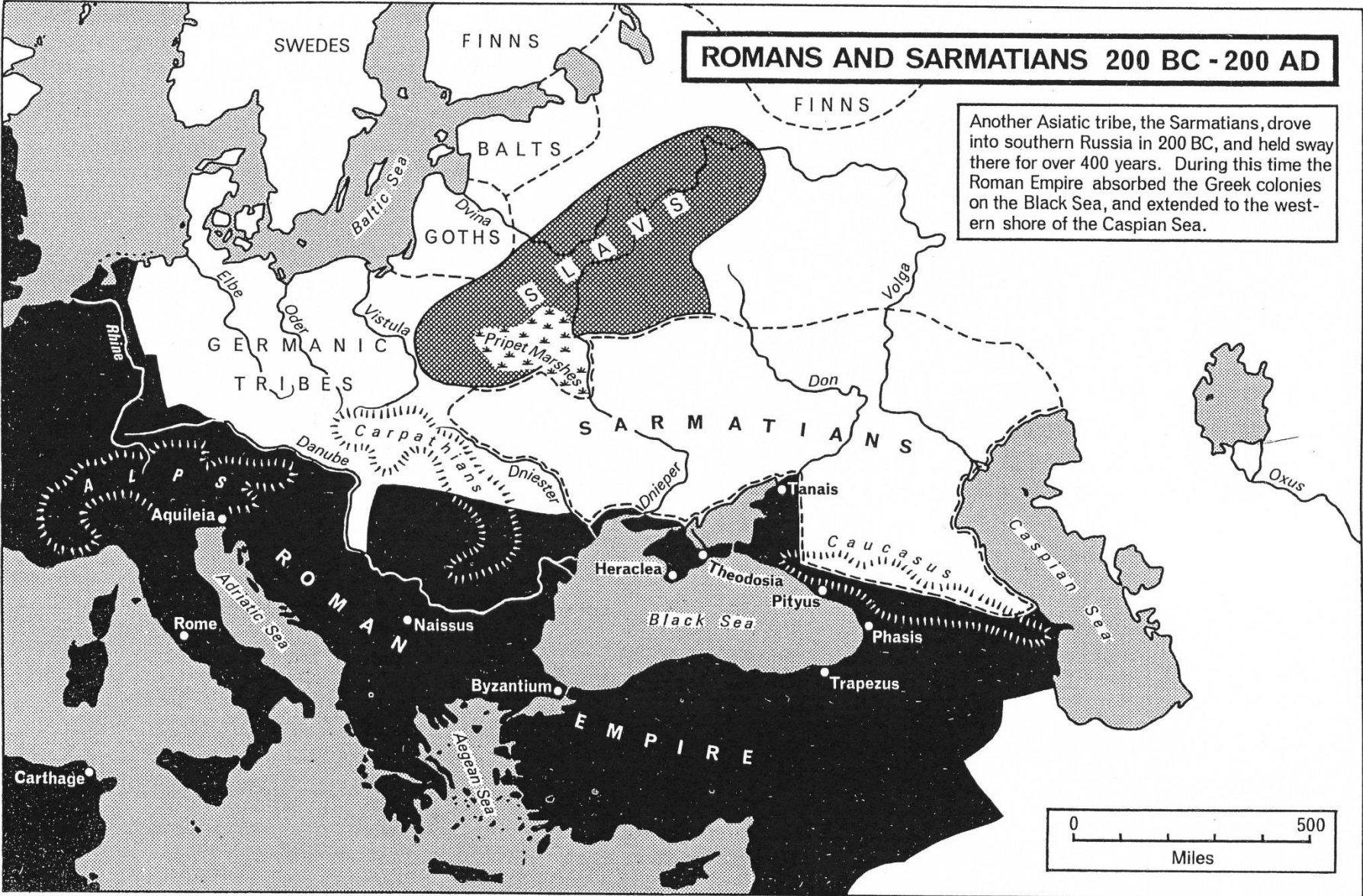

Scythisch borststuk (4^e eeuw v.C.)

ROMANS AND SARMATIANS 200 BC - 200 AD

Another Asiatic tribe, the Sarmatians, drove into southern Russia in 200 BC, and held sway there for over 400 years. During this time the Roman Empire absorbed the Greek colonies on the Black Sea, and extended to the western shore of the Caspian Sea.

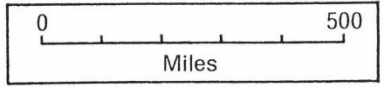
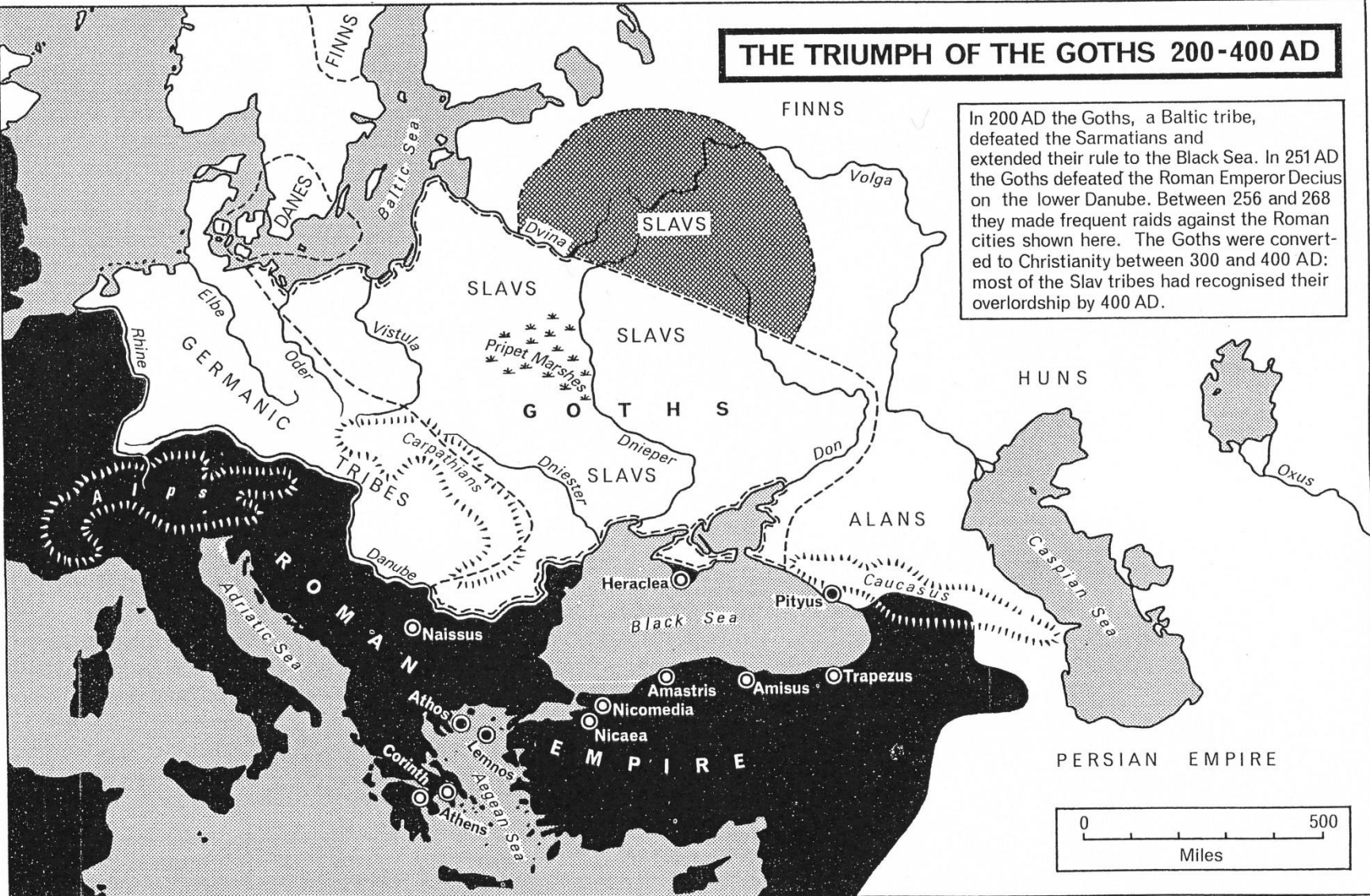

Gouden Sarmatische diadeem (1^e eeuw n.C.)

THE TRIUMPH OF THE GOTHS 200-400 AD

In 200 AD the Goths, a Baltic tribe, defeated the Sarmatians and extended their rule to the Black Sea. In 251 AD the Goths defeated the Roman Emperor Decius on the lower Danube. Between 256 and 268 they made frequent raids against the Roman cities shown here. The Goths were converted to Christianity between 300 and 400 AD: most of the Slav tribes had recognised their overlordship by 400 AD.

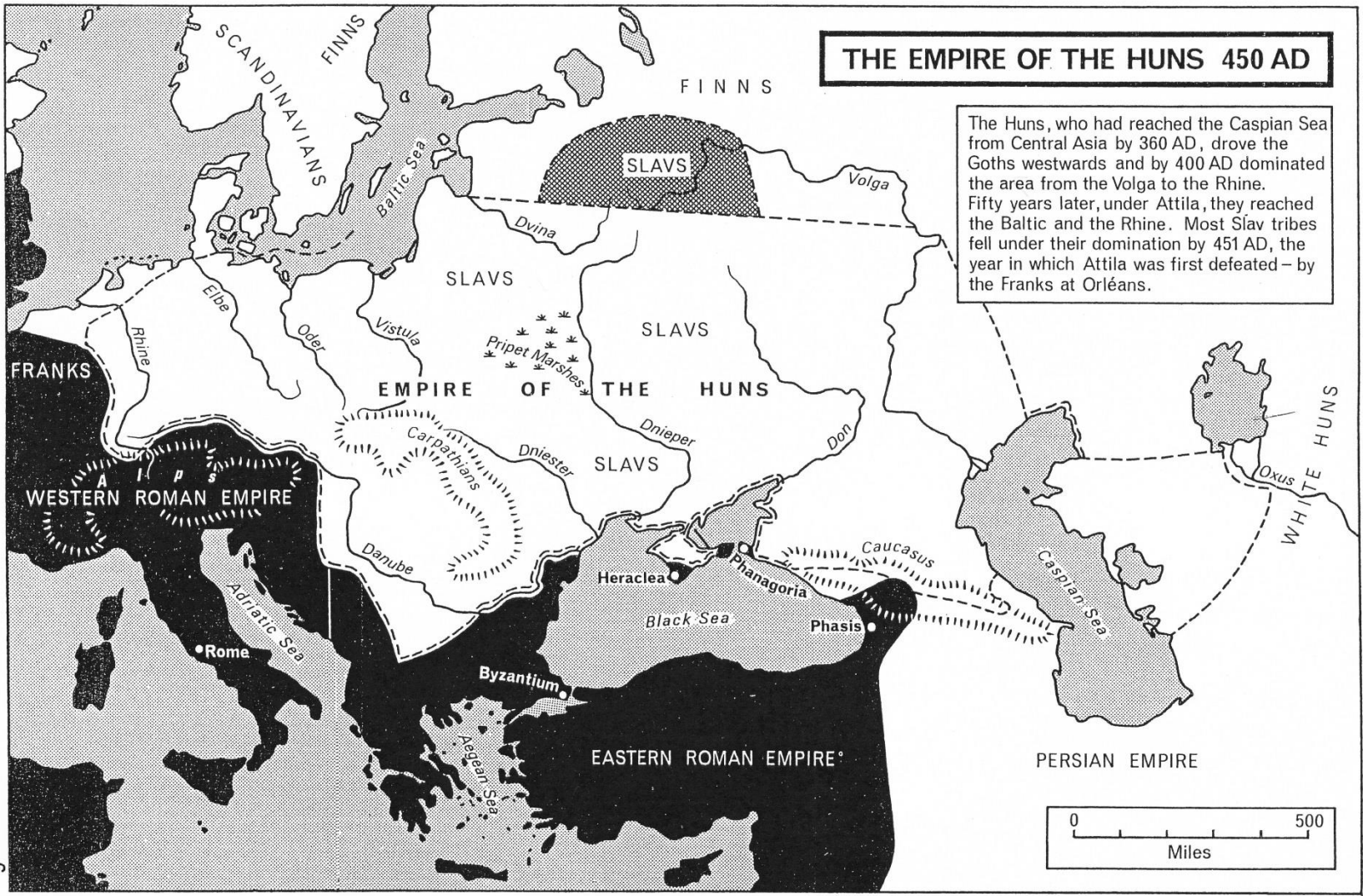

Goten en Slaven: taal

- *vitjedzi* ('edelman', 'held') = viking, vitjazj
- *sjljemu* = helm, sjljem
- koepiti = kopen, koepitj
- *krali* ('koning') = Karel (de Grote), korolj (8-9^e eeuw)

THE EMPIRE OF THE HUNS 450 AD

The Huns, who had reached the Caspian Sea from Central Asia by 360 AD, drove the Goths westwards and by 400 AD dominated the area from the Volga to the Rhine. Fifty years later, under Attila, they reached the Baltic and the Rhine. Most Slav tribes fell under their domination by 451 AD, the year in which Attila was first defeated – by the Franks at Orléans.

Attila de Hun (453)

Delacroix (circa) 1845

George S. Stuart

THE FIRST SLAV EXPANSION 450-550 AD

Between 450 and 480 AD the strength of the Huns waned rapidly. By 500 AD they had retreated to the lower Don and Volga. A remnant of the Goths also settled in the Crimea. Once the Germanic tribes crossed into Britain and France, the Slavs spread rapidly to the Elbe and Danube

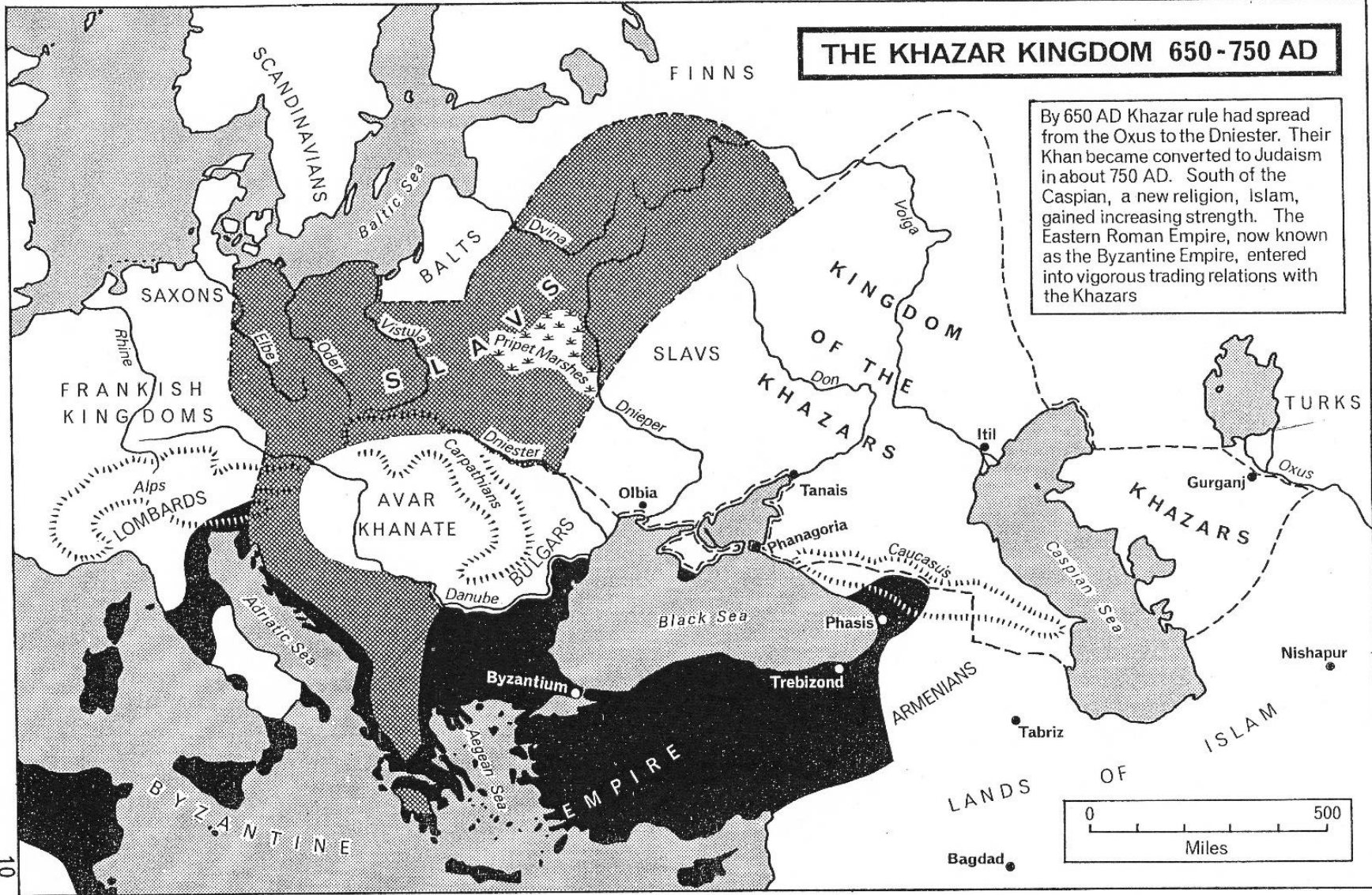

THE KHAZAR KINGDOM 650-750 AD

By 650 AD Khazar rule had spread from the Oxus to the Dniester. Their Khan became converted to Judaism in about 750 AD. South of the Caspian, a new religion, Islam, gained increasing strength. The Eastern Roman Empire, now known as the Byzantine Empire, entered into vigorous trading relations with the Khazars.

Nomadische fase: contacten met buurvolken

7 min of meer opeenvolgende 'staten' van
steppenvolken

1. Scythen (8^e-3^e eeuw v.C.)
2. Sarmaten (200 v.C.-200 n.C.)
3. Gothen (200-370)
4. Hunnen (370-453)
- Slavische expansie! (450-550)
5. Avaren (6^e-7^e eeuw)
6. Bulgaren (7^e eeuw tot 650)
7. Chazaren (650-750)
- X. Tot de 18^e eeuw!

De vroegste tijden

Opbouw:

- Nomadische fase
 - Migraties
 - 'Oervaderland'
 - Naam
 - Buurvolken
- Sedentaire fase
 - Economisch en sociaal
 - Extended family, clan, stam
 - Volost
 - Godsdienst

Economisch en sociaal

- 'Extended family'
 - Stamvader
- Clan (rod)
 - Oudste / starejsjina
- Stam (plemja)
 - Vetsje

Economisch en sociaal

- Handel: oude structuur voldoet niet langer
- Volost (machtsgebied)
- Centrum: posad (nederzetting)
- Hoofd: knjazj / vorst
- Droezjina / schaar: militair
- Houten / stenen vestiging: kremlj / kremlin
- Evt. vetsje (raad van vrijen)
 - Unanimiteit!

Religie

Traditionele opvatting: pantheon

- Peroen (oppergod en god van de donder)
- Chors (zonnegod)
- Dazjbog (zonnegod en god van de vruchtbaarheid)
- Stribog (god van de wind)
- Semergl/Semargl/Simargl (halfgod, boodschapper)
- Mocosj (vrouwelijke god, ambacht)
- (Volos (vee))

Religie

Meer plausibele opvatting: godenpaar Rod-Rozjanitsy

- Vergelijkbaar met Isis en Osiris
- Rod als oppergod, Rozjanitsy als (3) vrouwelijke opperwezens
- Elke clan heeft geïndividualiseerd opperwezen
 - Hypothese: De 6 goden van Slavisch pantheon zijn de oervaders van vooraanstaande clans

KIEV-ROES (3)

Kiev-Roes

Opbouw:

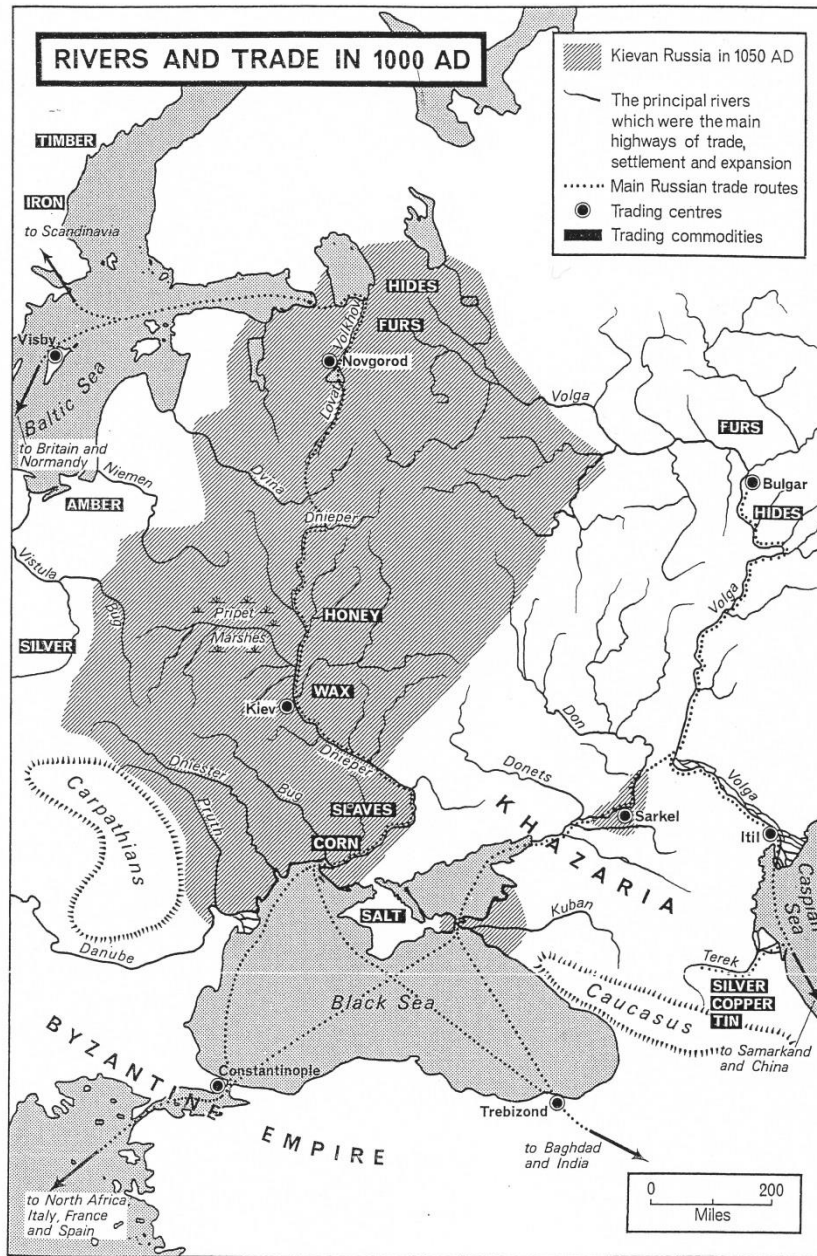
- Naam
- Dynastiek overzicht
- Ontstaan van de dynastie
- Organisatie
- Territoriale consolidatie
- Ideologie

De naam 'Kiev-Roes'

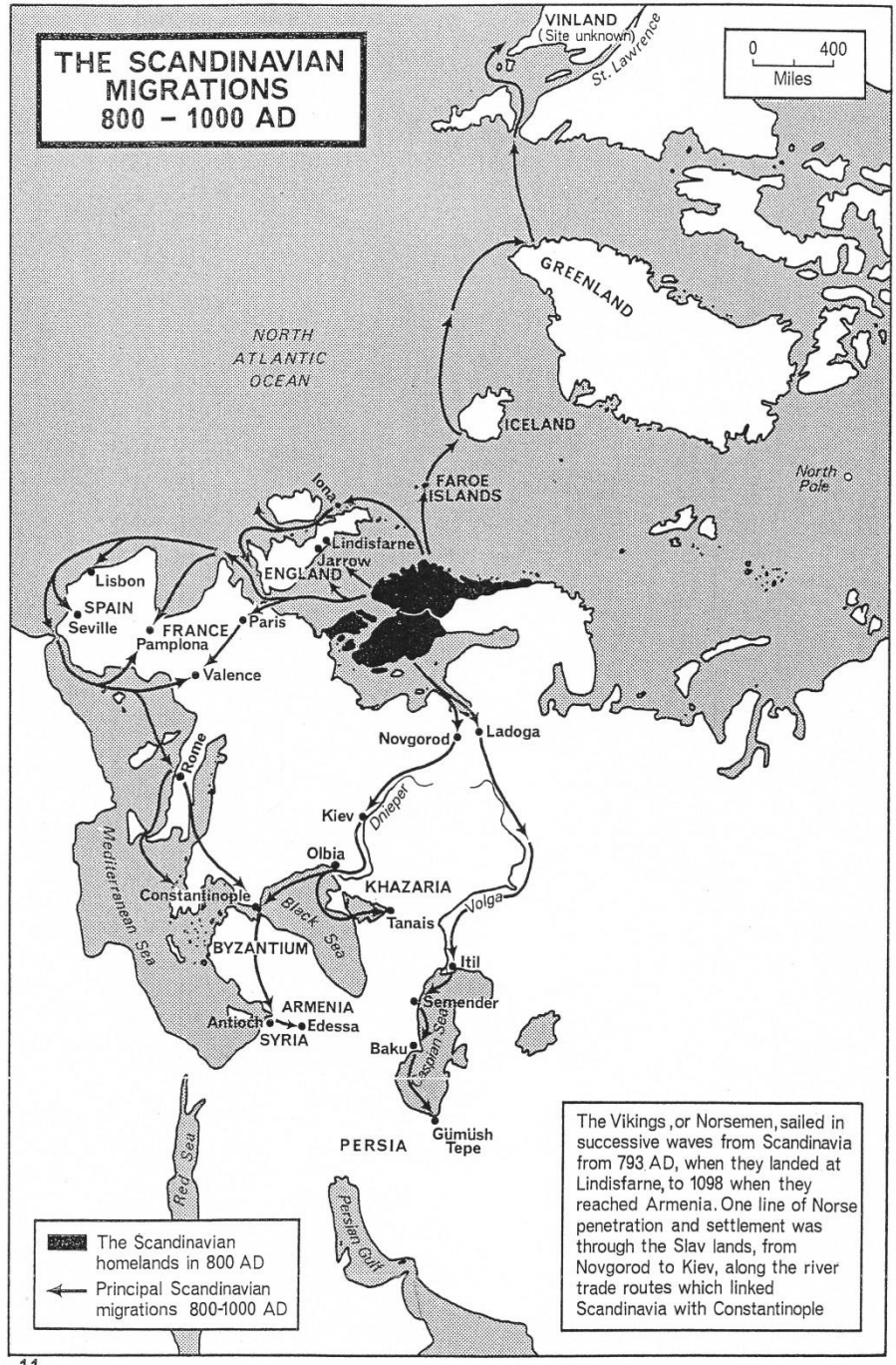
- Roes/Kiev-Roes = naam van vroegste staatkundige formatie van Oost-Slaven
- Waar komt de naam vandaan
 - Roes = naam Varjaagse / Vikingse stam
 - > naam van klasse Vargaarse militairen, lokale vorsten en edellieden
 - > naam van het steppenrijk
 - > naam van Oost-Slavische en christelijke gemeenschap

Dynastiek overzicht

Rjoerik	862-879
<i>In Kiëv</i>	
Oleg (verwant van Rjoerik)	879-913
Igor (zoon van Rjoerik)	913-945
Olga (vrouw van Igor)	945-962
Svjatoslav (zoon van Igor)	962-972
<i>Strijd om opvolging onder zonen</i>	
Vladimir 'de Heilige' (zoon van Svjatoslav)	980-1015
<i>Strijd om opvolging onder zonen</i>	
Jaroslav 'de Wijze' (zoon van Vladimir)	1019-1054
<i>Periode van opvolging door rotatie</i>	
Vladimir Monomach	1113-1125
Mstislav	1125-1132

THE SCANDINAVIAN MIGRATIONS 800 - 1000 AD

The Vikings, or Norsemen, sailed in successive waves from Scandinavia from 793 AD, when they landed at Lindisfarne, to 1098 when they reached Armenia. One line of Norse penetration and settlement was through the Slav lands, from Novgorod to Kiev, along the river trade routes which linked Scandinavia with Constantinople

The Scandinavian homelands in 800 AD
 Principal Scandinavian migrations 800-1000 AD

Controversie!

- Noorse theorie
- Russische theorie

Noorse theorie

Belangrijkste bron: Nestorkroniek (12^e eeuw)

- Slavische stammen nodigen Zweedse stam 'Ros' uit om over hen te regeren
- Leider Ros = Rjoerik
 - Vestigt zich in Novgorod
 - Medestrijders Askold en Dir naar Kiëv
 - Na dood wordt Rjoerik opgevolgd door verwant Oleg; hij verovert Kiëv op Askold en Dir en maakt het zijn hoofdstad
 - Na dood Oleg, Rjoeriks zoon Igor aan macht

Noorse theorie

- Klopt die bron wel?
 - Varjagen ook vorsten in andere Oost-Slavische vorstendommen in 10^e eeuw
 - bewijs: Verdrag van 945 (Germaanse namen!)
 - worden geassimileerd
 - maar naam wel aan gebied gegeven
- Maar: 'op verzoek' is ongeloofwaardig

Russische theorie

Bron:

- Lomonosov 18^e eeuw
- Krijgt officieel karakter in interbellum, onder Stalin
 - Nood aan patriottisme

Russische theorie

- Vorst van de Poljane, Kij, sticht een stad aan de Dnepr; stad wordt naar hem genoemd: Kiev; Nestorkroniek!
- 6^e eeuw: de stammen langs de Dnepr verenigen zich onder leiding van de Oost-Slavische stam Roes
 - Roes: genoemd naar riviertje
 - kan evt., cf. Poljane, Drevljane, etc.

Russische theorie

- Noorman Rjoerik: belegeren Novgorod, maar nemen de stad niet in
- Noorman Oleg bezet Kiëv, vermoordt Kiëvse vorst Askold
- Maar Oleg keert algauw terug
- Oost-Slavische Igor wordt in 913 vorst van Kiëv-Roes

Kiev-Roes

Opbouw:

- Naam
- Dynastiek overzicht
- Ontstaan van de dynastie
- Organisatie
 - Kerstening
 - Politieke / maatschappelijke instellingen
 - Sociale en economische structuur
 - Wetgeving
- Territoriale consolidatie
- Ideologie

Interne organisatie: kerstening

- Wisselwerking Kiev-Roes en Byzantium
- Niet nieuw!
- Gestaag process
 - Olga (957)
 - Svjatoslav
 - Vladimir (988)
- Bulgaarse geestelijkheid
- Kerkelijk bestuur: Constantinopel vs. Kiev
- Heidense godsdienst, dvoeverie

Interne organisatie: sociale en economische structuur

- 10de eeuw: verloren en macht Rjoeriks -> stammen en clans verdwijnen
- Grootgrondbezit
- Belastinginning
- Nieuwe piramide
 - Heersende klasse
 - Vrije lieden
 - Lijfeigenen en slaven
 - Clerus

Heersende klasse

- Grootvorst en vorsten
- Bojaren (incl. droezjina)
- Starejsjiny (grootgrondbezitters en rijke kooplieden) (incl. droezjina)
- homines novi!

Vrije lieden: boeren

- 4/5 bevolking
- Bij grote steden
- Hoofdmoot belastingen
- Collectief bewerken grond, collectieve belastingen, *mir*
- Vrij!
- Risico van insolventie
- Smerdy

Vrije lieden: stedelingen

- Ljoedi
- Rond nederzettingen volosten
- Ambachtslui en handelaars
- Aan de basis van goed ontwikkelde steden
- Vrij!
- Ontevreden over bojaren
 - Concurrentie handel
 - Sociale onrust

Lijfeigenen en slaven

- Zakoepy
 - Eerder vrije boeren zonder grond -> pachters
- Chology
 - slaven:
 - krijgsgevangenen
 - insolvabele zakoepy
 - = roerend goed
 - Na kerstening verbetering in lot

Clerus

- Aparte feodale klasse
- Betaalt geen belastingen, mag taksen heffen
- Verzamelt grootgrondbezit
- Samenwerking met vorsten
 - Wel eigen belangen
 - Wel zekere zelfstandigheid want lange tijd aanstelling patriarchaat Constantinopel
 - Samenwerking kerk en staat, goddelijkheid vorst

Interne organisatie: pol. instellingen

- Kiev-Roes bestaat uit 12 vorstendommen
 - Hoofd = grootvorst, lid Rjoeriks
- Centraal gezag
 - (groot)vorst ((velikij) knjazj)
 - droezjina
 - bojarenraad of doema
 - vetsje

Politieke instellingen: (groot)vorst

- Rotatiesysteem
- Senoriaat
 - oorsprong: extended family - rod - plemja
- Gevolg: primus inter pares, collectief bezit, collectief bestuur

- Primogenituur
- Verdeling
- Verkiezing door Vetsje

Politieke instellingen: (groot)vorst

- Dynastieke twisten
- Polygamie!
- Buitenlandse strijders!

- Vanaf 16e eeuw: primogenituur
- Ondanks alles: territoriale samenhang

Politieke instellingen: droezjina

- Gevolg van vorst
- Maar geen vazallen
- Verhuizen met hem mee
- Etnisch divers, maar assimileren voor de 11de eeuw

Politieke instellingen: bojarenraad

- 10-tal vooraanstaande families van rijke grootgrondbezitters en dito kooplieden
- Voormalige stamhoofden / niet allen van Slavische origine
- Vrij (!)
- Bojarenraad:
 - Ook droezjina en clerus hierin vertegenwoordigd
 - Wisselwerking droezjina, clerus en bojaren
 - Op initiatief van de vorst: belangrijke beslissingen waarvoor vorst verantwoordelijkheid wil delen
 - Op initiatief van de bojaren zelf

Politieke instellingen: vetsje

- Raad, oude Slavische instelling
- Vooral in steden
- Gemeentebestuur/parlement, maar vooral elite
- Kleine klasse van onafhankelijke handeldrijvende 'burgers'
- Dwingt rechten af van vorsten
 - Vooral in Novgorod en Pskov
- Voorstander van primogenituur
- Verdwijnen in 13de eeuw door macht bojaren
 - Behalve: Novgorod

Interne organisatie: wetgeving

- Humanisering onder invloed kerstening
 - Elementen van Byzantijnse recht
 - Morele dimensie
- Jaroslav de Wijze, Russische gewoonterecht 'Roesskaja Pravda'
 - Bescherming leven en bezit
 - Maar! bloedwraak
 - Maar! sociale ongelijkheid
 - Later: o.i.v. Byzantium geldstraffen i.p.v. bloedwraak
 - Personaliteitsbeginsel!
- Kerkelijk recht = Byzantijns

Kiev-Roes

Opbouw:

- Naam
- Dynastiek overzicht
- Ontstaan van de dynastie
- Organisatie
 - Kerstening
 - Sociale en economische structuur
 - Politieke instellingen
 - Wetgeving
- Territoriale consolidatie
 - Expansie
 - Internationale betrekkingen
- Ideologie

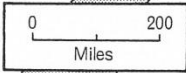
Territoriale consolidatie: expansie

- Buitenlandse politiek conform staten
steppenvolken: relaties met buurvolken door:
 - Handel
 - Dynastieke huwelijken
 - Expansieoorlogen
- Grote zorg: handelswegen beveiligen, en zeker rivierennet
- Grenzen ver weg van hoofdstad
- Militaire operaties, tot bij Zwarte Zee, Wolga en Donau; raids op Constantinopel en Arabieren ten zuiden van de Kaukasus
- Geen voorrecht van Kiev of Grootvorst!

Territoriale consolidatie: expansie

- Oleg: verenigen Slavische stammen
- Svjatoslav
 - Controle over Wolga-Bulgaren
 - Onderwerpt Chazaren
 - Zuidwaartse uitbreiding tot Zwarte Zee
 - Raids in Bulgarije
- Vladimir de Heilige
 - Consolidatie
 - Westwaartse uitbreiding (Polen, Balten, Esten)
 - Oostwaartse uitbreiding (Finnen, Wolga-Bulgaren)

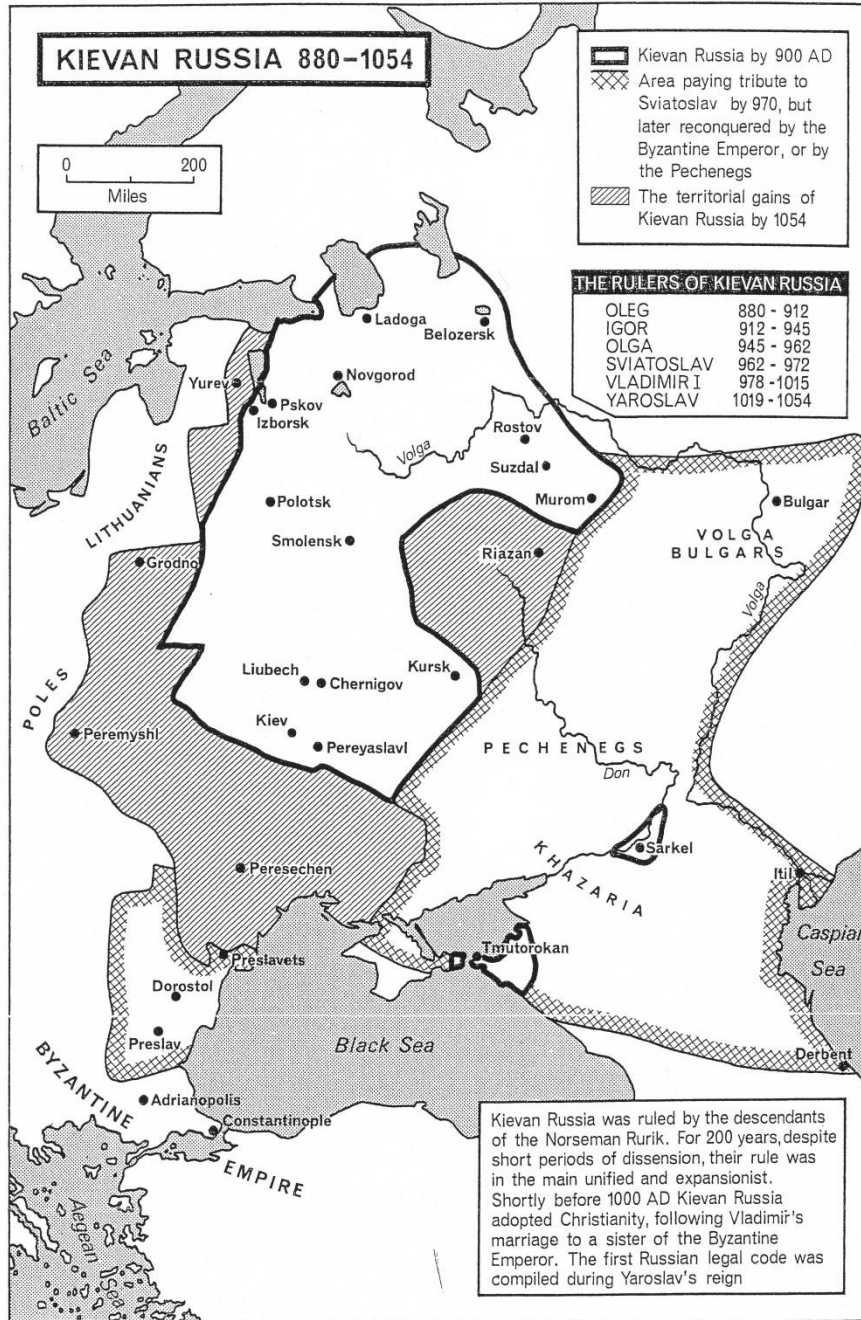
KIEVAN RUSSIA 880-1054

- Kievan Russia by 900 AD
- Area paying tribute to Sviatoslav by 970, but later reconquered by the Byzantine Emperor, or by the Pechenegs
- The territorial gains of Kievan Russia by 1054

THE RULERS OF KIEVAN RUSSIA

OLEG	880 - 912
IGOR	912 - 945
OLGA	945 - 962
SVIATOSLAV	962 - 972
VLADIMIR I	978 - 1015
YAROSLAV	1019 - 1054

Kievan Russia was ruled by the descendants of the Norseman Rurik. For 200 years, despite short periods of dissension, their rule was in the main unified and expansionist. Shortly before 1000 AD Kievan Russia adopted Christianity, following Vladimir's marriage to a sister of the Byzantine Emperor. The first Russian legal code was compiled during Yaroslav's reign

Territoriale consolidatie: expansie

- Gebiedsuitbreiding
 - Eerst vooral gebied met overwegend Slavische bevolking
 - Aangrenzende gebieden bevolkt door Baltsiche, Finse en/of Turkse bevolking
- Gevolg expansie: multi-etnische staat met overwegend Slavische bevolking
 - Geen etnisch-nationale overwegingen
 - Economische overwegingen
 - Geen privileges voor Slavische stammen

Territoriale consolidatie: internationale betrekkingen

- Knooppunt West-Europa - Azië
- Knooppunt Noord- en Centraal-Europa - Byzantium
- Handel
 - met Byzantium, langs Varjagen-route
 - Handelsverdrag!
 - West-Europa
 - Kaukasus & Islamitische Oosten

Territoriale consolidatie: internationale betrekkingen

- Dynastiek
 - Dochters Rjoeriks in vorstenuizen (Scandinavië, Polen, Hongarije, Duitsland en Frankrijk)
- Cultureel
 - Vooral met Byzantium
 - Na Grote Schisma in 1054 culturele contacten met West-Europa ↓

Ideologie

Jaroslav de Wijze: Kerk als legitimatie van politieke macht

- Byzantijns idee: wereldse leider = vertegenwoordiger van God op aarde
- Heiligverklaring familieleden
- Prestigieuze bouwwerken
- Expansieoorlogen tegen heidenen en moslims met christelijke geloof als rechtvaardiging